

KUOLLEITA

S. Albert Kivinen *19.10.1933 – 13.8.2021*

FILOSOFI SEPPÖ ALBERT KIVINEN oli yksi Skepsiksen perustajista ja yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja 1987-1989. Tämä muistokirjoitus ei ole mikään varsinainen elämäkerta, vaan pikemminkin joukko skepsisläisten satunnaisia muistelmia erikoisuudessaan hupaisasta persoonasta.

S. Albert aloitti opinnot Helsingin yliopistossa 1952 ja toimi sitten joidenkin kirjastojen palveluksessa. Hän opiskeli 1962-1963 Harvardissa Asla-stipendiaattina. Hän sai vaikutteita englantilaisista filosofeista kuten Bertrand Russellista, C.D. Broadista ja G.E. Mooresta.

Aloittaessaan 1970 työn Helsingin yliopiston filosofian laitoksella hänellä oli kertomansa mukaan tittelissään kaikki mahdolliset diminutiivit: virkaatekevä, tilapäinen, alemman palkkaluokan puoliassistentti. Hän väitteli tohtoriksi 1977 ja sai 1980 teoreettisen filosofian dosentin arvon.

Sitten hän toimi filosofian professorina ja assistenttina. Hänen erityisalaansa oli ontologia eli kysymys siitä, mitä on olemassa. Se näkyy monissa hänen kirjoituksissaan.

S. Albert, jonka kollegat nimittivät aikanaan Helsingin yliopiston viralliseksi huuhaa- ja haamuvastaavaksi, kertoi Skepsiksen 20-vuotistilaisuudessa vuonna 2007 lukeneensa 1980-luvulla *Skeptical Inquirer* -lehteä ja kyllästyneensä sen huonoon kielenkäyttöön kolmessa vuodessa. Hänen mukaansa lehden melkein jokaisessa lauseessa oli halkaistu infinitiivi tyyliin ”I want to eagerly propose..”

Kivinen oli kirjoittanut huuhaan vastaisia juttuja jo vuosia Helsingin Sanomiin, ja kun aloite Skepsiksen perustamisesta 1987 tuli, hän oli innolla mukana. Kivisen mukaan alustavat keskustelut yhdistyksestä päätettiin aina Hallituskadulla Heimolan talossa olleessa ravintola Pam Pamissa. Pitkällisten keskustelujen jälkeen joka kerta päädyttiin – tilaamaan pizza Francescana.

Perinne jatkui myös alkuaikoina Skepsiksen esitelmätilaisuuksien jälkeen, jolloin mm. tämän tekstin kirjoittaneet Skepsiksen aktiivit tapasivat mennä illalliselle Pam Pamiin. Aperitiiviksi S. Albert nautti taskulämmitä geneveria. Hän poltti sikaria (Klubi 7), ja kun se oli kulunut liian lyhyeksi sormin pidettäväksi, hän jatkoi tumpin polttamista piipun pesässä, joten jätettä ei jäänyt. Sikarin odööri on jäänyt myös Matti Virtasen ja Timo Kaitaron mieleen. Matin hyllyyn jääneissä S. Albertin kirjoissa on yhä tallella sikarin haju.

Timo Kaitaro muistelee: ”Kun lainasin S. Albertilta okkultismia käsitteleviä kirjoja, niitä avatessa tuulahti vastaan voimakas tupakan tuoksu, jonka olfaktoorisbibliofiilinen muistini on tallentanut ikuisesti jonnekin hajukäämieni ja hippokampukseni välimaastoon. Muistan myös, että hänellä oli usein kissojen raapimia ranteissa ja että kissoilla oli erikoisia Fedora-tyyppisiä eksoottisia nimiä. Erityisesti minulle on jäänyt mieleen se, että S. Albert oli ihan oikea

skeptikko skeptikkojen joukossa: kun hän käsitteli medio Danien Dunglas Homen väitetyjä levitaatioita, hän esitteli evidenssiä puolesta ja vastaan, ja jätti lopulta ratkaisematta levitoiko medio vai ei. Tähän ei moni pysty.”

Kaitaro jatkaa edelleen: ”S. Albertista muistan erityisesti myös hänen ”Cantus Cygni” -jäähvyäisluentonsa (postquam caseum et vinum), jonka hän piti jäätyään dosentuurista eläkkeelle (ehkä vähän protestoidakseen tai pilaillackseen absurdia ajatusta eläköitymisestä dosentuurista, josta ei makseta palkkaa). Ennen tilaisuuteen lähtemistä kirjoitin kirjastossa sähköpostia kollegalleni ja ystävälleni Charles Wolfelle Bostoniin. Päätin viestini kertomalla tulevasta illan joutsenlaulusta luonnehtien samalla lyhyesti S. Albertia – nimeä mainitsematta, sillä en tietenkään olettanut Charlesin tuntevan häntä. Charles vastasi, että ai se tyyppi, jolla on kävelykeppi ja joka tervehtii nostamalla hattua. No sepä se.”

Matti Virtasen mieleen on jäänyt S. Albertin kuolematon ontologinen sitaatti: ”Paranormaaleja ilmiöitä on, mutta me emme voi tietää, että niitä on.” Tätä voi soveltaa hyvin myös moniin poliittisiin ilmiöihin. ”Lausahdus pätee myös hänen melko vaikeatajuisiin artikkeleihinsa paranormaaleista ilmiöistä, joita hän pohtii eri suunnista päätyvästi mihinkään selvään lopputulokseen.”

Timo Kaitaron mukaan ”tuollaisten sympaattisella tavalla aatteellisesti ja inhimillisesti originellien ihmisten valmistus on taidettu lopettaa, tai ainakaan heitä ei enää palkata yliopistoon”.

Skepsiksen lisäksi S. Albertin meriitteihin kuului muitakin omalaatuisia harrastuksia. Hän kirjoitti kauhunovelletteja H.P. Lovecraftin Ctulhu-myyttien tyyliin. Hän toimi pitkään Transscendentiaaliradiestesian Seura ry:n (mikä se sitten lieneekin) sihteerinä ja myös monissa tunnetuimmissa yhdistyksissä kuten Suomen oppihistoriallisessa seurassa.

S. Albertin valinta Skepsiksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi antoi yhdistykselle hyvän suunnan. Aittoa uteliaisuutta oli enemmän kuin pelkkää debunkkausintoa. S. Albert järjesti yhdistykselle mm. Helsingin yliopiston stipendin, jonka turvin pystyttiin järjestämään kansainvälinen paranormaaleita ilmiöitä käsittelevä seminaari ”Are there Any Well-attested Paranormal Pheomena?” (Onko ole-

massa näyttöä paranormaalien ilmiöiden olemassaolosta?) syksyllä 1989. Paikalle saatiin mm. taikuri James Randi, parapsykologian tohtori Susan Blackmore, parapsykologian professori Robert Morris, kirjailija Andrew McKenzie ja entinen astrologi, fysiikan tohtori Geoffrey Dean.

S. Albertin johdossa pantiin alulle myös Skepsiksen ensimmäisen kirjan tekeminen. Ursan kustantama ”Paholaisen asianajaja” ilmestyi maaliskuussa 1989. Kirjan kymmenestä artikkelista seitsemän perustui Skepsiksen kuukausittain järjestämiin esitelmiin Helsingin yliopiston Porthaniassa. Teos on jo pitkään ollut loppuunmyyty.

Skepsiksen 15-vuotisjuhlassa Kivinen kertoi tehneensä aikanaan ehdotuksen, että Skepsis alkaisi jakaa Huuhaapalkintoa. ”Ajatukseen suhtauduttiin skeptisesti. Palkintoa alettiin jakaa vasta pari vuotta myöhemmin vuonna 1989.”

S. Albertin johtamistaidot eivät ehkä olleet optimaaliset, mutta sekin asia Skepsiksessä korjautui Nils Mustelinin ansiosta, kun tämän tarinan päähenkilö oli onnistunut irtautumaan puheenjohtajan raskaista velvollisuuksista.

Teoksensa ”Merkilliset kirjoitukset” (Pirkanmaan kirjapaino ja Lehtikustannus Oy, 1990) lopussa olevassa CV:ssä S. Albert on kertonut itsestään mm näin:

”Puoluekanta: Pikkuporvarillinen noskelaispatrikuli, erastiaani ja korkeakoulujen hallinno uudistuksen vannonut vihollinen. Harrastuksia: Sisäily, kauhukertomukset, okkultismin oppihistoria. Omistaa kissan, volgansien ja seanssipöydän. Muuten vaaraton.”

Skepsiksen kunniajäseneksi S. Albert Kivinen nimitettiin vuonna 2003.

Hannu Karttunen
Matti Virtanen
Timo Kaitaro

Kirjoittajat olivat perustamassa Skepsistä 1987. Matti Virtanen toimi Skepsiksen ensimmäisenä sihteerinä, Hannu Karttunen Skeptikon ensimmäisenä päätoimittajana. Timo Kaitaro toimi yhdistyksen toisena sihteerinä ja myöhemmin varapuheenjohtajana.